

Добри Чинтулов
Двама приятели

– Поклонниче на Аполона,
къде е писано в закона,
та толкоз рано излезна,
без да ме чакаш, в път тръгна?

Защо под облака небесен
стоиш ти тъй като унесен?
Кажи, приятелю, как си?
Що се замисли пак сам си?

– Сам си? О, аз не бях самичък,
когато дойде ти едничък
и ме попита: ти как си?
Тогаз останах аз сам си.

Ела, седни и ти при мене,
прилично то е сега време,
да видиш в този сгоден час
къде със ум се носех аз.

Я погледни наоколо си
как всичко мами и ум носи,
припомня стари времена,
народната ни старина!

Аз минах селото Преслава,
достигнах и до таз моравя
и като гледам тез места,
макар да нямат те уста,

кръвта ми силно те вълнуват
и на душата ми хортуват:
„Запри се, та си почини
при тез свещени старини!“

Като от коня си отседнах,
спокойно тука се облегнах,
обърнах поглед аз навред,
изгледах всичкото наред.

Отде се мисли появиха,

та в мене всичко съживиха,
преминалото се яви
и ми душата съживи!

Аз видях древната столица,
на наште градове царица,
Преслав със своите старини
във Хемуските планини!

Във бащините си палати
цар Крум от мислове крилати
разхождал се обиколен,
душевно много нажален.

За мир два пъти се обаждал,
нарочно пратеник проваждал
до Никофора гордий цар,
на византийци господар.

Но никак гордий цар не слуша,
но повече уши запуша
и се присмива в веселба
на царска Крумова молба.

Крум трети път му изпроводи
от свои верни скороходи,
дано Никифор се склони
да пощади деца, жени.

Но всичко пусто и напразно!
Никифор казва гръмогласно,
че нищо той не ще да чуй,
и Круму във лицето плюй.

Сърце се Круму наранява,
душата му се разярява
и като някой гладен лев
провиква се със стрешен рев:

„О, вишний боже безпределний,
и ти, Перуне огнестрелний,
кои от горния ефир

боравите над долний мир;

кои със правдата в ръката
въртите по света делата,
по нея всички да вървят,
кои живеят по светът!

Насам, насам се обърнете,
насам си погледа втренчете,
та вижте с вашия верен глед
врага, Никифора проклет!

За милост той не ще да знае,
да тъпче правдата дерзае;
като разбойник нападна
на бащината ни страна!

Ако да имам аз погрешка
и тъпча правдата човешка,
на всички богове гневът
да ми увисне на вратът!

Ако ли ази съм невинен,
то нека огънят ваш силен
врага в глава да устрели,
рода му долу да свали!

О, скоро, скоро, воеводи,
навред пратете скороходи,
народът да се призове
и тука да се събере.

Оттука да го наредите
места да хване по горите;
да чака, да не влиза в бой,
приказ догде не вземе мой.“

Веднага в всичката Преслава
голямо-мало се разшава:
кой ножа носи да кали,
кой чанта пълни със стрели,

кой тетиви на лък обтяга,
кой вранен коня чеше, стяга
и клето му сърце трепти,
кога да тръгне, не търпи.

По българското всичко царство,
под Крумовото господарство,
зад тебе или пред очи
навред за бой сал глас ечи:

война, война непримирима
за бащината ни любима,
война противу лютий враг,
нечакан гостенин недраг!

Но на! Никифор приближава,
нахлува в Крумова държава,
наред той коли и плени,
не ще да знай деца, жени.

В Хемуски планини наскочи
и право към Преслава сочи
и нея той да изгори,
народа ѝ да измори!

Но бог набесни не допусна
врагът със жадността си гнусна
народ невинен тъй да трий,
докрай кръвта му да изпий.

Крум вече се добре приготви,
премина друмища и локви,
войската му се настани
зад тез високи планини.

Във старо време планините
със дърва били все покрити,
с дъбрави и със гъсталак,
обвиснали с зебен шумак.

Там всеки българин, достоен
на бой да иде като воин,

захванал място във леса
и чакал сал за бой гласа.

Крум строга заповед проводи,
за да завземат вси проходи
и да оставят сал един
за византийски исполин,

да чакат свободно да мине
със зверските си той дружини
и щом пристигне във градът,
прохода да заобиколят.

Току-що Крум това изрече,
ей че Никифор се изпречи,
нахлува право във градът
и повелява да пленят.

На туй пример сам той подаде,
като каза на войни млади,
хазната царска във градът
за него те да задържат.

Таквози кесарево щене
на всички даде дързновене,
захващат всички да пленят,
наред без милост да сечат.

И вред в столицата Преслава
плач и ридане се раздава;
ни стар, ни млад не пощаден
от врага люто разярен.

Когато вече се насити
на страстите си зверовити
да гледа как да угоди
и радва се, че победи,

донасят му хабер веднага,
по-скоро казват му, да бяга,
че е отвред обиколен,
на българи ще падне в плен.

Никифор се на коня мята,
на него като птица лята,
насам-нататък криволи,
местата да обиколи.

Когато вече вред обиде
и със очите си сам виде,
че няма где да се спаси,
на войните си разгласи:

„Човек, макар да би бил птица,
да хвърка като гълъбница,
не може никак отърва
злочестата си тук глава.

Но щита няма ний да сложим,
ще да се бием колко можем,
догде ръцете ни държат,
кръв ще проливат, ще сечат.“

Никифор тъй като издума,
зелената във леса шума
веднага силно зашумтя
и тропот конски затуптя.

С войската си се Крум затече,
на всяко място се препречи,
захванал се е страшен бой
между двете войски безброй.

Бръмчат унило тетивите,
пищят във въздуха стрелите,
ножовете навред лъщят,
тела човешки те сечат.

Пръхтението на конете
и трясъкът на щитовете
разнасят се далеч в леса
и си възвръщат пак гласа.

Въздишания се тежки дигат,
до сини небеса достигат,

земята силно се люлей,
кръвта човешка все се лей.

Най-сетне падна на земята
на византийците войската
и клюмна вирнатият нос
като трева по сенокос.

Сам си Никифор тук загина
с въртоглавата си дружина,
със всичките си големци
и със придворните скопци.

С сърдечна радост Крум погледна
на тази кървава победа;
хвала въздаде с викове
на българските богове.

А на Никифора главата
като улови за косата,
погледа и се причерви,
душата му се разгневи.

„Когато, рече, не щеш мира,
за тебе острата секира,
о, враже гордий, опознай,
небето отреди за пай!

Вий, мои предани другари,
достойни, верни главатарии,
България се отърва,
вземете сега таз глава,

вземете, та я отрежете
и черепа й очистете
от всякаква нечистота,
щото докарва гнусота.

На огъня я изварете,
със чисто злато обковете,
писецът със кистцата си
да я опише, украси.

Да бъде тя за спомен чаша
на славната победа наша,
със нея ний ще да пием,
кога на сбор се съберем.

Когато българин пирува
и в радостта си тържествува,
със пълна чаша във ръце,
наздраве, братя, да рече.“

– Кажй ми сега ти, наздраво,
не ти ли отговорих право,
когато тука преди час
не бях сам си, ти казах аз?

Ха, качвай се сега на конят,
мъглите виж, на дъжд се гонят;
доволно, стига да стоим,
път дълъг ний ще да вървим.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Мирослава Фъндъкова

Публикация:

Добри Чинтулов. Стани, стани, юнак балкански
„Български писател“, С. 1986

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/5787>]